

Bulletin european

Anul VII. N. 68,

Mai 1980

Noi Tracii

Fondator: Prof. Dr. Iosif Constantin Drăgan

SPIRITUALITATEA GALLICĂ ȘI DACICĂ

Josif Constantin Drăgan

La cele două extremități ale Imperiului roman, provincia nou cucerită Dacia, și provinciile gallice, inclusiv Britannia, au prezentat afinități spirituale în concepția despre viața terestră și viața de apoi, în ierarhia zeilor și în rolurile lor; în practicile religioase, prin organizații sacerdotale similare și prin consecințele morale și sociale rezultate.

Galii ca și Dacii, nu au putut lăsa nici temple, care au fost distruse de furia cuceritorilor romani, nici inscripții și nici o literatură scrisă, prin care să fi fost transmise posterității date și elemente asupra zeităților. Zeii gallici și daci sunt cunoscuți prin scrierile grecești și romane care, în același timp, le falsifică oarecum, prin adaptarea și identificarea lor cu divinitățile Elladei și ale Romei. Așa ne-a fost transmis, sub numele latin de Dis Pater, numele zeului tată al tuturor zeilor și al oamenilor, care domnea peste lumea subterană. Sub autoritatea acestui zeu suprem, probabil stăteau ceilalți zei (sfinții noștri de astăzi) printre care sunt de amintit Teutates, zeul războiului, Tarannis, zeul fulgerelor și al tunetelor, stăpân al cerului, Sucellos, zeu al morților, iar simbolul fertilității era zeul încornorat Cernunnos, probabil fecunditatea fiind asigurată prin participarea vecinilor, iar pentru consolarea stăpânului casei, zeul prelua coarnele în numele tuturor. Taruos, zeu cu capul de taur, simboliza forța, deși nu totdeauna indivizii taurini își mențin această reputație.

(Fragment inedit din lucrarea în curs de elaborare "Mileniul imperial", al doilea volum din "Noi Tracii. O istorie multimilenară a neamului românesc").

Toată această ierarhie de zei, sub comanda unuia singur, suprem, era în administrația sacerdoților druzi, care au știut să cultive bine sentimentul religios al Gallilor. Sacerdoții făceau parte din aristocrație și erau considerați la fel ca și cavalerii și războinicii, doar că nu purtau arme în vremuri de război. Funcțiile lor nu se limitau însă numai la cele sacre. Ei împărțeau dreptatea, ceea ce îi ridica și mai mult pe planul social și politic. Erau, în același timp, și păstrătorii științei și culturii, pe care o dezvoltau cultivând îndeosebi astronomia, cosmologia și științele naturale. Așadar, era firesc să fie și marii educatori ai triburilor, instruind ani de-a rândul îndeosebi pe fiii nobililor. Din păcate, acest învățământ fiind oral, se transmitea prin viu grai de la un maestru la altul și, la dispariția druzilor și a druidismului, învățăturile lor au rămas necunoscute posterității.

Pe plan religios, existau tălmăcitorii credințelor și lucrurilor sacre; ei organizau desfășurarea tuturor actelor de cult, precum și întreaga viață religioasă a comunității lor. Cunoscând astronomia, practicau cu ușurință și astrologia, iar pe planul raporturilor cu lumea de dincolo, propovăduiau nemurirea sufletului, dar și metempsihoza, obosind sufletele oamenilor (o dată morți) cu peregrinări și întrupări nenumărate, cu speranța menținerii lor în piele omenească și nu în patrupede, cum susțin filosofii indieni din orient.

Un studiu comparativ recent al lui P.I. David asupra religiei traco-dacice și celto-britanice pune în relief un foarte interesant paralelism, atât în termeni religioși, cât și în termeni de cult. Elementul etic, care caracterizează cele două culturi, constituie o primă apropiere, care s-a manifestat atât la Celți, începând cu Britannia, unde se pare că s-a dezvoltat druidismul, trecut apoi în Gallia, cât și la Daci, unde sacerdoții, sub autoritatea marelui preot, propovăduiau învățăturile etice, ale nemuririi sufletului, concepute și introduse de Zamolxis, rege și zeu.

Preocupările științifice și îndeosebi astronomice ale Druizilor se regăsesc la sacerdoții Daci, care întrevăd utilitatea calculării timpului și, deci, a diverselor măsurători, devenite apoi calendar. Pietrele sanctualelor dacice de la Sarmizegetusa, care sunt indicatoare calculate cu precizie pentru stabilirea calendarului dacic, faimos prin exactitatea sa, se leagă prin similitudine de pietrele uriașe de la Stonehenge, care au aceeași semnificație și care constituie a doua din cele patru minuni ale Angliei, așa cum arată învățatul Richard I.K. Atkinson. La ambele popoare era adorat Soarele, iar la Daci, zeul Apollo s-a născut pe teritoriul arcului carpatic. Comparând pe Tatăl zeilor, cu Zamolxis sau cu Gebeleisis sau Sabatius, se poate afirma că la ambele neamuri exista un monoteism, care a facilitat apariția creștinismului și adoptarea noii religii. În legătură cu aceasta, se amintește că gema creștină găsită la Tomis și datând din sec. II se afla la British Museum, care astfel are în custodie valori ale vieții și culturii noastre creștine și naționale, căci atât la unii, cât și la alții, biserica a avut un caracter național și era exprimată prin legea străbună, înțelegând prin aceasta legea morală, legea juridică și aplicarea lor. Se constată astfel o apropiere între concepția vieții și a morții și modul de existență al Celților

britanici și al Celților în genere și între modul de viață și credință al Traco-Dacilor. Unele infiltrații celtice în Dacia s-au produs încă din secolul III anterior, Celții fiind asimilați însă cu triburile dacice, deși n-au fost ei purtătorii acestor concepții, ci mai degrabă tocmai similitudinea a dus la mai lesnicioasa absorbire și asimilare. Noi descoperiri și cercetări au scos la lumină o penetrație a Illyrilor, până în pământurile Galliei și chiar în Iberia de Nord, cu urme lăsate în Lusatia. Această ramură illyrică a Tracilor se afla tocmai în centrul Europei, pe Dunărea de mijloc, la punctul de joncțiune între Traci și Celți, cele două popoare ale Europei. Noi explicații pot deriva dintr-un studiu aprofundat, tocmai al acestei zone centrale a Europei, unde a existat o conviețuire și o ramificare a nemurilor europene, după o fază inițială a unui unic presupus popor european, care nu trebuie în mod fatal să fie legat de cel indian, ipoteza dezvoltării lor în concepție și limbă, în mod paralel, devenind din ce în ce mai consistentă. În această privință, studiul Panonilor poate fi de o mare utilitate. O publicație recentă în limba engleză, a lui A. Mocsy, despre Pannonia oferă elemente utile pentru formularea de ipoteze de lucru și piste de cercetare. E foarte judicioasă afirmația lui David, pe care îl cităm împreună cu textul citat la rândul său din volumul lui D. Berciu *Lumea Celților*.

“Dacă s-a ajuns să ne înțelegeți, este timpul să reînnoim firul istoriei milenare a lumii Celților cu lumea strămoșilor noștri. Descoperirile de la Vix și Coligny (Franța), de la Gundestrup (Danemarca), Marea Britanie și mai ales coiful celtic găsit la Ciumești (Satu-Mare) ne întăresc convingerea că într-adevăr “conviețuirea cu Celții a dus la influențe culturale - materiale și spirituale - religioase reciproce și, pe alocuri, la o adevărată simbioză, deosebit de interesantă. Fenomenul unei asemenea simbioze denotă *gradul înalt de civilizație la care ajunseseră Dacii, care au jucat în această parte a Europei un rol poate mai însemnat decât acela al Celților în centrul continentului*”.

Trecând la un examen mai amănunțit al asemuirilor dintre religia Celților și religia Geto-Dacilor, ambele popoare aveau, în primul rând, un cult al naturii și al Creatorului ei, căruia i se recunoșteau attributele de izvor al Binelui, Adevărului, Dreptății, Înțelepciunii și Sfințeniei, cult care însemna, în mod spontan și adorația Creatorului, zeu suprem, Domine-Dio, adică Dumnezeu. Practicarea adorației ducea la necesitatea organizării ei în comun și deci la alcătuirea unui cult, ca primă formă de cultură umană, ce sta la baza legăturilor sociale și a societății structurate politic. Druidismul, ca și învățăturile lui Zamolxis, exprimate prin slujitorii săi, devin primul element de edificare a unor etnii și de definire a lor. Îndeosebi pentru Celți a fost unul dintre cele două elemente (al doilea fiind limba), care i-au caracterizat, ca și pe Traci, aceștia din urmă având însă și alte valori culturale, care au încheiat neamul atât de numeros al Tracilor. În ceea ce-i privește pe Celți, acestea sunt convingerile, după studiile arătate, ale lui Diodor din Sicilia, Strabo, Ammianus Marcellinus și ale lui Caius Iulius Caesar însuși. La rândul lor, ei folosesc scrierile lui Timogenes și Poseidonios, care s-au pierdut.

Esența religiei propagate de druizi a existat însă la Celți, chiar înainte de apariția acestei categorii de sacerdoți, căci, în așazisa Vale Sacră din Valcanonica din Alpii Italiei, s-au descoperit stânci de grafit cu incizii celtice, de natură religioasă, datate din mileniul al II-lea anterior, deci din epoca bronzului, probabil de șefii de trib, atunci când toate funcțiile unei societăți erau îndeplinite și concentrate într-o singură mână.

Un paralelism se poate stabili și între ritualul capetelor tăiate, de la Celți, și sacrificiile umane de la Traco-Daci, între vasele și obiectele celtice de cult și vasele de cult dacice ca acela al regelui Decebal de la Sarmizegetusa și cele de la Ocnița. Urme asemănătoare s-au păstrat și în folclor și tradiție, căci atât în lumea celtică, cât și în cea dacică, vâscul, ce rămâne mereu verde, ca simbol al vieții eterne, era cules de Anul Nou și păstrat în casă tot anul. Atât Dacii cât și Celții adorau Soarele și practicau cultul său, în centrul Europei simbolizat ca un disc, ca o roată cu spițe. Un mod mai elaborat al reprezentării Soarelui este și svastica, simbol marcat pe idolii feminini de ceramică de la Troia, pe vasele cu desene geometrice de la Dipylon și de la Rodos, pe fibulele din Beoția (Grecia), iar în Italia, pe urnele în formă de clopot din cultura Villanova. Variante cu brațele curbe se găsesc și în decorațiile descoperite la Micene, cu aceeași valoare simbolică, a Soarelui. (A nu se confunda cu svastica cu segmentele întoarse în sens invers, numită și svastica tibetană, adoptată prin anii 1910 în Germania, ca simbol al arianismului).

Diodor Sicilianul spunea că locul cel mai sacru, unde se practica cultul lui Apollo, într-o insulă fertilă, cu climă temperată, pe care celtologii ar vrea s-o identifice cu Marea Britanie și locul cu sanctuarul de la Stonehenge, dar tracologii o văd mai degrabă în insula Albă, care poate fi insula Peuce, dar și Insula Șerpilor. În lumea celtă, romanizată, și la Traco-Daci se găsesc inscripții cu calificative medicale, atribuite zeului Apollo, care este chemat Bormo (în Italia există o localitate Bormio cu ape tămăduitoare), căci zeii atunci, ca și sfinții azi, se îndeletniceau și cu vindecarea bolilor, ceea ce îi făcea utili și simpatici, și făceau chiar minuni. După filosofia medicală tracă, înainte de vindecarea rănilor și a bolilor, trebuie tămăduit sufletul, sub cele două aspecte ale sale: de sistem nervos, care controlează funcțiile organismului, dar și sub formă de credință, indispensabilă, căci credința mântuiește și tămăduiește.

De toate acestea este legată și farmacia bazată pe produsele marelui laborator de sinteză al naturii, în ansamblul plantelor, simbolizată de șarpe, al cărui venin adesea tămăduitor, reprezintă un fel de distilare a principiilor active farmaceutico-medicale. Nu întâmplător, în cultul Celților se află șarpele cu corn sau cap de berbec, descoperit și în Danemarca, la Gundestrup, și la Traco-Daci, faimosul Glykon descoperit la Tomis, șarpele cu cap de oaie, enigmă până ieri, dar explicabil dacă e raportat la șarpele celtic.

Simbolica stâlpului cu frunze, Pomul Vieții, sau a stâlpului cu capete tăiate din sanctuarul celtoligur de la Entremont (Aix-en-Provence), ca și stâlpul totemic descoperit în Dacia, la Păcuiul lui Soare, este similară la cele două mari ramuri europene.

CHE COSA DOBBIAMO INTENDERE PER LINGUA TRACIA?

V. PISANI

Actele celui de al doilea Simpozion de Tracologie

Abbiamo noi il diritto di parlare di una lingua tracia, e fino a qual punto? L'esistenza di una lingua, o meglio di tanti dialetti imparentati fra loro propri della nazione tracia ci è garantita soprattutto dal fatto che gli autori antichi parlano di questa nazione; non esistendo uno stato trace, ma tante tribù costituenti, a dire di Erodoto V 3, un «*éthnos mégiston metà ge Indoùs pántōn anthrópon*» non è il caso di pensare che ci troviamo dinnanzi a qualche cosa come l'impero austro-ungarico o la confederazione svizzera in cui erano o sono parlate più lingue ben distinte; se lo stesso Erodoto ci dice che «*nómoisi dè hoútoi paraplēioisi pántes khréontai katà pánta, plēn Getēōn kai Trausōn, kai tōn katýperthe Krēstōnaiōn oikeōntōn*» e riferisce diversità fra le varie tribù in campo religioso, ciò significa che nemmeno l'identità di costumi induceva i Greci a parlare di un popolo trace. Il motivo per cui gli stranieri consideravano questo popolo come una unità, considerazione certo sentita dai Traci stessi, è la lingua, come p. es. anche i Germani di Cesare e di Tacito si identificavano per questo rispetto in contrapposizione ai Celti o alle popolazioni ad oriente di essi della quale almeno la fama è giunta a Tacito.

Che mezzo abbiamo noi di individuare tale lingua? Non una tradizione letteraria simile a quella che ci fa individuare il latino o il greco: se qualche antico autore ci dà una glossa nominandola trace, siamo in dovere di registrarla con beneficio d'inventario, sia riguardo alla forma, sia anche all'autenticità dell'attribuzione; se si tratta di antroponimi, avremo pur sempre da domandarci se non c'è il pericolo di ritenere linguisticamente traci nomi stranieri di personaggi di quella nazione - è il caso dei nostri Federico o magari Oscar, che a un glottologo del XXV secolo potrebbero offrir materia di curiose argomentazioni sull'italiano (p. es. *Federico* «ricco di fede»; e qui uno sproloquio sui composti). Peggio ancora andiamo coi toponimi che, se non chiaramente slavi o romanzi, vengono attribuiti al trace e posti a base di interpretazioni più o meno brillanti (come sarebbe *Milano* ritenuto prediale in *-ano* da un *Milo*, a scelta nome slavo o identificabile col latino *Milo Milonis*).

Naturalmente non voglio con ciò negare la legittimità di certe rappresentazioni a cominciare da quella del Kretschmer nella sua *Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache*; ma si

tratta pur sempre di materiale in gran parte infido. E tutte queste «etimologie» possono al più render probabili alcuni fatti di fonetica rispetto al cosiddetto indeuropeo, e della formazione delle parole, soprattutto i composti. Per sapere qualche cosa della morfologia occorrerebbero dei testi; e questi abbiamo solo in alcune iscrizioni tutte, salvo una, estremamente brevi, sempreché il fatto che esse siano trovate in luoghi anticamente traci possa garantirci l'appartenenza al trace della lingua in cui sono state scritte. Alcune di esse furono trattate da Georgiev nel suo libro *Trakiskijat jezik* (1956); fra esse notevole un *dadale me* su recipienti d'argento da Duvanli, che io ho inteso («Paideia» XVI, 244) come firma d'autore (che però manca; andava forse aggiunto al momento dell'acquisto?) col valore di greco *m'edaídalle*; il *dele* tornerebbe in una iscrizione su anello da una tomba di Duvanli che il Georgiev legge *ēasiē...dele/mezēnai*, in cui fui tentato di vedere un *de|dele me zēnai* «fecit me uxori» con *zēna* da **g^wuena*, cfr. gotico *qino*, slavo *žena* ecc. In questo caso avremmo *z* esito di palatalizzazione di labiovelare; e nell'iscrizione misia da Ujčik leggiamo *brateraiš patrizi*, che il Georgiev interpreta *adelphoīs patrāsi*, io sarei tentato di vedere nel *zi* una continuazione del **q^we* = lat. *que* indeuropeo con palatalizzazione della labiovelare simile al *-thi* messapico, intendendo *adelphoīs patrīte*, ove è notevole il passaggio della parola per «fratello» alla declinazione in *-o-* come nel paleoslavo *bratrŭ*.

Un testo relativamente lungo abbiamo nella iscrizione trovata in una tomba a Ezerovo e incisa sulla grossa punta d'un anello d'oro. Essa ha ricevuto più tentativi di interpretazione fra cui uno mio che apparve la prima volta in «Indogermanische Forschungen» 47, 1929, 42 ss. e, modificato, nei «Rendiconti» dell'Istituto Lombardo, 110, 1976, 11 ss. e di cui offro oggi una ulteriore, per ora definitiva, redazione. E' divisa in più righe e scritta in caratteri greci, e così suona: *Rolisteneasn/ereneatil/teanēskoā/pazeadom/eantilezy/ptamiēepaz/ēlta*. (le ultime lettere sull'orlo inferiore della pietra). Purtroppo non vi sono divisioni di parole.

Parecchi tentativi di interpretazione sono partiti dalla premessa che si trattasse di un anello per la protesi di un cadavere: premessa fallace, la cui falsità è definibile con le seguenti parole di E. Vetter («Glotta» 14, 28): «Dagegen ist mit aller Entschiedenheit darauf hinzuweisen, dass Gebrauchsgegenstände, die sich in Gräbern finden, aus dem Haushalt des Sterbehauses stammen und weder für das Begräbnis angefertigt, noch je mit Inschriften, die das Begräbnis betreffen, versehen sind». Anche Russu, *Limba traco-dacilor* (1959) dichiara a p. 26: «Benché trovato in una tomba, l'anello di Ezerovo non è un oggetto di carattere funerario». Se la mia interpretazione è giusta, l'anello proviene da qualche santuario dove esso fungeva da ex-voto un po' come gli

spilloni iscritti venetici, e il guerriero seppellito nella tomba di Ezerovo doveva averlo arraffato in qualche sua scorreria.

Dunque, Rolisteneas o Rolis Teneas pare un nominativo sing., probabilmente il soggetto del *dome* che io intendo uguale a slavo *damǐ*, lituano *dúomi* «dò»; l'oggetto sarà *antilezyptam* significante *antídōron* per qualche cosa che intendo «messe, raccolto», con *leg-* ritornante in greco *légō*, albanese *mb-leth* «raccolgo» ecc. e *-ypta-* piuttosto che suffisso identico apparentemente a quello del lat. *voluptās*, uguale al sanscrito *upta-* part. pass. di *vap-* «seminare», quindi una contaminazione di due radici; e in *zēlta* sarà da vedere la corrispondenza di slavo *zlato*, russo *zóloto*, lettone *zēlts* «oro», lituano *žėl̃tas* «aureo», con ciò intendendosi l'oro di cui è fatto l'anello. Il complemento di termine andrà scorto nelle parole *nerenea tiltea* e *arazea* in cui scorgo il suffisso *-ea* e una desinenza *-ā* da *-āi* come nel greco *theā* da *theāi*, nel messapico *aprodita* dat. «ad Afrodite» ecc.; si tratta a mio parere di tre teonimi di un solo personaggio precisato con aggettivi, di cui il primo andrà col lat. *Nerio Nerienis*, il secondo con l'etnico *Plataíoi*, il terzo col nome di città *Araza* rinvenibile forse nel nome frigio di donna *Arazastin* (R. Schmitt «Die Sprache» 19, 50). Quanto a *nesko*, lo considero dativo di tema femminile in *-o-* (tipo *nurus*, *nyós*) con *-ō* da *-ōi* (cfr. gr. *theō* da *theōi*, lat. *populō*, ant. *populoi*) e identico al *Nesca*, plur. *Niskas* detto di ninfe di fonti sacre nei Pirenei orientali cui venivano offerte lamine di piombo e che J. Corominas (*Les plombs sorothaptiques d'Arles*, «Zeitschr. Rom. Phil.» 91, 1975, 1-53) identifica col basco *neska*, guascone pirenaico *nesco* «ragazza». L'insieme sarebbe: «a Nerenea, la ninfa Tiltea ed Arazea».

Resta *iēera*: se è giusto quanto ho detto per *antilezyptam*, sarà legittimo vedervi un genitivo singolare della parola **ǵēro-* «anno» che compare nel gotico *jēr*, slavo *jaru* «primavera», serbo *jár* «seminazione estiva». Desterà qualche meraviglia *iēera* con *-a* se si continua a considerare il genitivo slavo e lituano di nomi in *-o-* come continuazione di un antico ablativo in **ōd*; ma su questo genitivo baltoslavo mi riservo di parlare in altra occasione. A ogni modo si noti *-o* nel genitivo lituano *výro* «viri» mentre nella I sing. del presente *-o* ha dato *-u*, avanti enclitica *-uo-*, p. es. *liekù liekúo-s* = gr. *leípo*: forse è questo *-ō* da *-ā*?

La iscrizione andrà pertanto così tradotta: «(ego) Rolis Teneas Nereniae Tilteae nymphae Arazae do (quasi) remuneratio-nem messis hornae aurea haec». Cfr. L'iscrizione venetica su tavoletta di bronzo (n. 89 delle mie *Lingue dell'Italia antica*): *me-go donasto e. b. Fabatsa Porai op iarobos* «me donavit ex voto (?) Fabatsa Porae ob horna (cioè «ob hornas messes»).

Tiriamo le somme per qualche fenomeno grammaticale più interessante:

Declinazione

Nom. sing. masch. di nomi in *-i-* ed in *-o-*: *Rolis Teneas*.

Dat. sing. di temi in *-o-*: *nēsko*

di temi in *-a-*: *nerenea tiltea arazea* (ancora *-ai* in *zēnai* di Duvanli, v. sopra).

Gen. sing. di temi in *-o-*: *iēera*

Acc. sing. di temi in *-a-*: *antilezyptam*

Acc. plur. ntr. di temi in *-o-*: *zēlta*

Coniugazione

dome = slavo *damǐ*, lituano *dúomi*.

Per la fonetica sarà da rilevare:

-ō-, *-oi>o* in *dome*, *nēsko*

-āi > *a* in *zelta* e *nerenea* ecc.

-ě- > *e* in *nerenea*, *iēera*, *zēlta*

-i > *e* in *dome*

ĭ- rimane in *iēera*; è scomparso fra vocali se *-ea* è da *-eīā*;

gh > *z* in *zēlta*

Come si vede, una fonetica abbastanza simile a quella delle lingue baltoslave; notevole la distinzione nel gen. sing. di temi in *-o-* in trace e in lituano, sia essa dovuta a sviluppo particolare di *-ōd* o, come io credo, a diversità del punto di partenza.

Resta da considerare la singolare corrispondenza di trace *nēsko* e iberico *Nesca*. Avanzi di un sostrato paleuropeo preindeuropeo? O voce trasportata da quella ondata indeuropea che il Corominas chiama sorotaptica perché precedente dai campi d'urne che secondo il Bosch-Gimpera si è estesa fino alla penisola iberica? Comunque ricorderò a tal proposito il confronto stabilito da G.R. Solta («Indogerm. Forsch». 66, 70 s.) fra il toponimo «trace» *Napouka*, *Napoca* ritornante nel greco *napē* e lo spagnolo *nava* «tierra baja y llana... situada generalmente entre montañas», basco *naba* «grande plaine proche des montagnes», nonché del nome di fiume *Athyras* coll' *Atur*, *Aturus* (oggi *Adour*) fiume dell'Aquitania, *Aturrus* una divinità fluviale. L'opinione che si tratti di importazioni indeuropee viene comunque rafforzata dalle dotte parole pronunziate iersera dal nostro Dragan circa la presenza di Traci nell'Iberia, in particolare a Tartesso.

LES RAPPORTS LINGUISTIQUES ENTRE LES THRACES ET LES CELTES

I. DURIDANOV

Dans son étude *Le thrace et le celtique, parallèles linguistiques* (en bulgare, dans "Annuaire de l'Université de Sofia, Fac. hist. - philol.", tome XVIII, 4, 1922; abrégé ci-dessous "Thr.-celt.") le linguiste bulgare D. Dečev a essayé de prouver que la langue thrace est étroitement apparentée à la langue celtique. A ce temps-là on ne distinguait pas la langue thrace de la langue phrygienne, aussi Dečev cite-t-il comme exemples non seulement des noms thraces, mais aussi des mots et des noms phrygiens. Malheureusement la plupart des faits linguistiques qu'il a présentés comme parallèles "thraco-celtiques" n'est pas convaincante du point de vue de la linguistique d'aujourd'hui. L'objet du présent exposé est de réexaminer tous les parallèles linguistiques proposés par Dečev.

N.R. Reproducem în versiune originală studiul prof. univ. Ivan Duridanov, decanul facultății de Filologie din Sofia, consacrat unei teme care preocupă de aproape șase decenii pe specialiști: Relațiile de înrudire între limba tracă și limbile celtice, acestea din urmă mult mai bine cunoscute documentar decât cea dintâi.

Textul de față a fost conceput pentru a fi prezentat la cel de-al doilea Simpozion Internațional de Tracologie organizat de Fundația Europeană Drăgan în noiembrie 1979. Obligațiile didactice ale autorului - în acea perioadă "Gastprofessor" la Universitatea din Hamburg - nu i-au permis să participe la lucrările Simpozionului.

1. Le thrace *Bithus*, *Beitus* (noms de personne): le celt. *Bituitos*, *Bitucos*, *Dago-bitus*, *Bitu-daga* (noms de personne), *Bitu-rīges* (nom d'une tribu), anc.-irl. *bith* 'monde', bret. *bed* 'idem', cymr. *byd* 'éternel, permanent' ou 'toujours' (Thr. -celt. p. 3 et suiv.). Les mots celtiques proviennent de l'i.-e. *g^hei-* 'vivre', mais l'i.-e. *g^h* ne donne pas *b* dans la langue thrace (cf. D. Detschew, *Charakteristik der thrakischen Sprache*, Sofia, 1952, p. 75; I. Duridanov, *Ezikat na trakite*, Sofia, 1976, p. 104).

2. L'élément *Epta-* dans les noms de personne thraces *Epta-centus*, *Eptai-tralis* etc. signifiait selon Dečev (Thr. -celt. 7 et suiv.) 'cavalier' qu'il l'a comparé avec celt. *epad* = *epat-s* 'idem' dont *-p-* représente l'i.-e. *ku* (cf. lat. *equus* 'cheval'). En effet l'élément *Epta-* est le nom de la déesse microasienique *Ipta*, *Epta* (cf. D. Detschew, *Die thrakischen Sprachreste*, Wien, 1957, p. 167; L. Gindin, *Frako-anatolijskaja teonimičeskaja osnova Hepta-*. *Etimologija* 1973, Moskva, 1975, p. 168-172; I. Duridanov, *IF*, 81, 1976, p. 139).

3. *Burd(o)-* dans les noms de lieux thraces *Burdapa* (Adj. *Burdo-pēnōs*, *Burdapēnōs*), *Burd-ipta*, *Burd-epito*, *Burd-enis* a été rapproché par Dečev (Thr. -celt. 10 et suiv.) d'osk. -umbr. et celt. *burdo(n)*, *burdus* 'mulet'. Plus tard le même auteur a proposé une autre étymologie du thrace *burd-* qui est plus vraisemblable: de l'i.-e. **bhrd(h)-*: **bhred(h)-* 'patauger', v.-bulg. *brodǎ* 'gué' (*Charakteristik der thrak. Sprache*, p. 68; voir aussi V. Georgiev, *Trakite i tehrijat ezik*, Sofia, 1977, p. 70).

4. L'élément thrace *Bēri-* resp. *Bērei-* dans le nom de personne *Bēri-sadēs* et dans les noms de lieux *Bēre-iaros*, *Bēri-para* rappelle selon Dečev (Thr. -celt. 10) lat. *verū* 'lance' umbr. *berus* = *veribus*, gr. *barýes*. dendra, anc.-celt. *beru*, anc.-irl. *bí(u)r n.* 'lance, chardon', pl. *beura* 'sudes; Pfähle', gael. *bior* 'bâton pointu', corn. *ber* 'veru', 'forêt' etc., de l'i.-e. **g^heru-*. Plus tard (1957) dans son livre «*Die thrakischen Sprachreste*» (p. 56) Dečev a renoncé à cette étymologie et a proposé une autre: de l'i.-e. **bher-* 'porter'. A mon avis toutes les deux explications ne sont pas convaincantes.

5. Le nom de personne thrace *Poris* et l'élément *-poris* dans les noms de personne *Aulu-poris*, *Hepta-poris* etc.: le celt. **Porios*, *Porius*, vel. *Pir*, bret. *Pyr* (d'ou *-poris* dans *Vorte-poris*) - selon Holder, *Altcelt. Sprachschatz* II 1037, de l'i.-e. **k^her-* 'faire' (Thr. -celt. 13 et suiv.). Dans son livre «*Charakteristik der thrakischen Sprache*» (Sofia, 1952, p. 101) Dečev a accepté l'étymologie de l'élément thrace *-poris*, *-por* 'homme' donnée par Blumenthal (*Glotta*, XX, 1931, p. 287): de l'i.-e. **per-*: **por-* dans lat. *pario* 'mettre au monde' (cf. aussi V. Georgiev, *Trakite i tehrijat ezik*, p. 90: *-por*, *-poris* etc. 'fils, garçon').

6. L'élément *Petro-* dans les noms de lieux *Petro-daua*, *Patridaua*: les noms géographiques celtiques *Petro-ialum*, *Petro-mantalum* etc. et le

nom de la tribu *Petro-corii* (Holder, op. cit., 976, 977, 981); cet élément est expliqué par Dečev (Thr. -celt., 21) comme signifiant 'quatre', de l'i.-e. **k̑etuer-*, **k̑etur-*, celt. *petor*, *petru-*, *petro-*, anc.-bret. *petuar* etc. Dans ses livres sur la langue thrace publiés plus tard (Charakteristik d. thrak. Sprache; Die thrak. Sprachreste) Dečev ne mentionne pas cette étymologie de l'élément *Petro-* dans le nom thrace *Petro-dava*; quant à *Patri-daua* (ville en Dacie) il a noté dans son livre «Die thrakischen Sprachreste» p. 360: «In der ersten Hälfte des Ortsnamens steckt der Personennamen *Patrus*, der sonst als Beiname des Sargasteus erscheint.»

7. L'élément *Padi-* dans le nom de lieu thrace *Padi-sara* a été comparé par Dečev (Thr. -celt., 22) avec le celt. *padi* (avec *-p-i.-e. k̑^u*) 'genièvre'. Dans ses travaux publiés plus tard Dečev ne mentionne pas cette étymologie du nom thrace, évidemment il ne la tient pas pour vraisemblable.

8. L'élément *-pana*, *-pene* dans les noms de lieux *Grinkia-pana* et *Kipi-pene* selon Dečev (Thr. -celt. 23) rappelle le celt. *pennos* et *cenna* 'tête', 'sommet', anc. -irl. *cenn*, gael. *cenn*, cymr. *penn*, vel. *pen* etc. (de **quennos*), dans les noms de lieux *Penno-lucos*, *Nemeto-cenna*. L'élément *-pana* du nom *Grinkia-pana* a été déclaré par Dečev plus tard (Die thrak. Sprachreste, p. 354) comme identique avec la base du nom de la rivière *Panax* (en Thrace), de la racine i.-e. **pan-* 'limon, marais', v.-pruss. *pannean* (acc.) 'marécage', gal. *ana* 'marais'.

9. Le dace *Tarvos*, nom propre d'un souverain à la frontière de la Dacie: celt. *tarvos*, irl. *tarb*, cymr. *tarw* 'taureau' (Thr. -celt. 25). C'est un parallèle vraisemblable, mais quant à *Tarvos* il s'agit d'un nom de personne dace et non pas thrace. Il faudrait expliquer autrement *-tarba* dans le nom de lieu thrace *Dala-tarba*; l'explication de cet élément chez Dečev n'est pas convaincante.

10. L'élément thrace ou daco-mysien *-dina* dans les noms de lieux dans la Mésie inférieure *Bassi-dina*, *Bele-dina*, *Bis-dina*: le celt. *dūno-n* (resp. *dūnā*), anc. -irl. *dūn* 'castrum', 'arx', anc. -cymr. *din* 'arx', vel. *din-as*, anc. -bret. *din* (Thr. -celt. 27-30). Ce parallèle pourrait être vraisemblable si on pouvait prouver que l'i.-e. *ū* a passé à *i* dans la langue thrace. Mais nous n'avons pas d'exemples pour ce changement phonétique dans les restes de cette langue.

11. L'élément *-dala* dans le nom de lieu thrace *Tharsan-dala* et dans les noms de personne thraces *Dala-zelmis*, *Dalai-tralis* a été lié par Dečev (Thr. -celt. 30) avec anc. -irl. *dāl* 'forum, assemblée', anc. -cymr. *datl* 'forum', vel. *dathl* 'querelle' etc. Si on exclut le nom de lieu *Tharsandala* dont l'étymologie n'est pas encore claire, nous avons l'élément *Dala-*, *Dalai-* dans les noms de personne thraces mentionnés ci-dessus qui s'explique aujourd'hui plus vraisemblablement de l'i.-e. **dhal-* 'fleurir, verdier',

gr. *thallō* 'fleurir', *thalos* n., *thallos* m. 'un jeune rejet', *Thallō* 'déesse de la croissance, de la floraison' (cf. Dečev, Die thrak. Sprachreste, p. 113; Georgiev, Trakite..., p. 100).

12. L'élément *Duro-* dans le nom de lieu *Durostorum* (ville dans la Mésie inférieure) est considéré par Dečev (Thr. -celt. 31) comme apparenté au celt. *duro-n*, *duro-s* 'forteresse' dans les noms de lieux *Duro-brivae*, *Duro-cornovium*, *Duro-levum*, *Augustu-durum*, *Brio-dorum* etc. Mais il est très vraisemblable que ce nom est d'origine celtique, parce que il n'y a pas en Thrace de noms géographiques formés avec l'élément *Duro-* (voir ci-dessous).

13. Le nom de personne thrace *Torkos*, *Torkus* a été expliqué par Dečev d'abord (Thr. -celt., p. 34 et suiv.) comme apparenté au anc. -irl. *torc* 'aper', vel. *twrch* 'porcus, verres' etc., mais plus tard (Charakteristik... p. 101; Die thrak. Sprachreste p. 513) il a rejeté cette étymologie et a accepté une autre donnée par P. Kretschmer (Glotta XIV, 1925, p. 119), note 2, et XXVIII, 1939, p. 112 et suiv.): de l'i.-e. **ter-*: **tr-* 'hinüber gelangen, hindurchdringen' dans l'anc. -ind. *tará-h* 'übersetzend, überwindend', hitt. *tarḫ-* 'besiegen, mächtig, stark'.

14. Le nom de personne thrace *Kenthos* qui paraît aussi comme deuxième élément dans les noms de personne *Epta-centus*, *Biti-centus* a été rapproché par Solmsen (KZ, XXXIV, 1894, p. 69) de l'élément celtique *cinto-* 'premier' dans les noms de personne *Cintugnātus*, *Cintu-marus*, *Cintu-genus*, *Cintus*, anc. -irl. *cēt* 'premier', moyen -irl. *cinim* 'entspringe' etc. et a été expliqué comme «descendant» ou «le premier entre...». Cette étymologie a été acceptée par P. Kretschmer (Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache, p. 239) et Dečev (Thr. -celt. 36, Charakteristik... 87 et 100, Die thrakischen Sprachreste 239). Récemment l'élément thrace a été expliqué de l'i.-e. *kento-* (de la même racine **ken-*) 'enfant, descendant', cf. lat. *re-cens*, v. -bulg. *čę-do* 'enfant' (cf. I. Duridanov, Ezikăt na trakite, p. 76; V. Georgiev, Trakite..., p. 161). En tous cas ce parallèle est plausible. Dans son travail «Die thrakischen Sprachreste» (p. 239) Dečev a ajouté comme apparentés aussi les noms de personne latins *Centenius*, *Centho*, *Centinius* (selon lui d'origine étrusque) et les noms de personne lyciens *Kendavora*, *Kendēbēs* etc.

15. Dans le nom de la tribu thrace *Sapaioi* Dečev était incliné d'abord (Thr. -celt. 37) à voir une base apparentée au celtique **sapo-s*, *sapus* 'pin, sapin', moyen bret. *sap.*, proven. *sap-s*, anc. -fr. *cap*, donc le nom s'explique par la circonstance que la tribu *Sapaioi* a habité une région couverte de forêts de pin. Plus tard Dečev (cf. Die thrakischen Sprachreste, p. 422) ne mentionne plus cette étymologie. Jusqu'à présent nous n'avons pas une explication convaincante de ce nom thrace.

Par conséquent, tous les parallèles "thraco-celtiques" proposés par Dečev ne renforcent pas sa these.

- à suivre -

MEDALIE DACICA «APOCRIFA» CU IMAGINEA LUI BUREBISTA PE AVERS?

de Gabriel Iliescu

Nu se cunoaște nici o imagine simplă a lui Burebista rămasă din acele timpuri îndepărtate. Ipoteza că el ar fi personajul reprezentat pe o faleră găsită la Snagov nu ne convinge, căci această imagine aduce mai curând cu “zeița mamă tracică”...

În timpul lungii domnii a lui Burebista se interzice baterea vechilor monezi daco-getice tribale. Din punctul de vedere al artei monetare, moneda daco-getică tribală sau unional tribală, chiar cu influență celtică, ajunsese la o mare perfecțiune și diversificare, producând în timp chiar câteva capodopere, în special în a doua fază de dezvoltare monetară.

Reproducând fidel moneda republicană romană în timpul lui Burebista oare gravorii monetari daci nu s-au inspirat niciodată din modelul vechi al monedelor tribale? Mister!

Desigur că nu au mai apărut monede de tipul tetradrahmelor. Dar nu ar fi fost posibilă baterea sau turnarea unor medalii comemorative cu ocazia atâtor evenimente importante în lunga domnie a lui Burebista și a făuririi Daciei mari? Nu se menționează nicăieri nimic sigur.

Medalia “Burebista”. (Avers).

Medalia “Burebista” (Revers).

Intâmplarea face să avem azi sub ochi o medalie “apocrifă” care pune o serie de întrebări. Relativ la originea și filiera piesei, notăm pe primii: Nuber, Orghidan.

Examinând critic piesa și discutând-o cu colegul artist plastic și numismat Adoc, am ajuns la formularea unor concluzii: Medalia “apocrifă” turnată în argint (30 gr.) prezintă pe avers o figură umană splendid stilizată, utilizând pentru redarea coafurii liniile paralele ondulate ușor și cercurile concentrice (aripă?). În coafură deasupra capului e imaginea stilizată a unui vultur. Ochi pătrunzător dintr-o globulă, într-un triunghi; nas drept ușor alungit, gură severă din două linii paralele, barbă mică hirsută, asemănătoare cu cea din aversul monedei Bugiulești I. Intregul profil spre: dreapta respiră forță, dârzenie (vezi fig. 1).

“Vulturul Carpaților ocrotitor” din coafură conferă majestate, sugerează ideea de conducător atotvăzător și atotcuprinzător; nu este o “toteimizare” ca la Celți. Stilizarea imaginii umane de pe avers pare să arate că suntem departe de maniera naturalist-idealizantă în care s-au bătut sau turnat monedele și medaliile grecești, piesa noastră apropiindu-se prin greutate și mărime de octodrahmă.

Maniera de stilizare a medaliei ne duce cu gândul mai curând la maniera daco-getică de oarecare influență celtică tardivă (are și mărimea monedelor stilizate Aiud-Cugir). Nu pare o piesă celtică, deoarece Paulsen nu menționează printre păsările-simboluri celtice pe monezi vulturul, care nu apare decât pe unele coifuri, ca de exemplu cel de la Ciumești. Nici piese celtice de est cu litere grecești pe revers din perioada tardivă nu se cunosc.

Pe monezile daco-getice, rar desigur, mai ales în a doua fază de dezvoltare monetară, continuă să mai apară litera greacă (Inotești-Răcoasa). Sunt oare sigle, prescurtări de denumiri? De menționat că suntem desigur după perioada lui Basileos Moskonos).

Schiță de vultur cu coafură pe aversul monedei atribuită de unii numismați costobocilor

Reversul medaliei noastre prezintă o “Hephaistomachie”: o “emblemă” (?) a unui atelier de prelucrare a metalelor (săgeților), cu doi “homicidii”, dintre care unul ține un baros în mână și al doilea un clește; aceștia stau în fața a două nicovale (?), și deasupra apare litera sigma. Jos literele grecești M, D, Z sugerează (citit invers): “S(armi)z(egetuza)-D(aci-ca)-M(egisti)” (vezi fig. 2). Și azi mai există, în nord-vestul României, denumiri vechi de cetăți-orașe ca: Baia Mare, Satu-Mare (NOGOLAHFALU), etc., constituind o tradiție în acest sens. Dacii îndrăgiseră cetatea lor din munți. “Daci inhaerent montibus”, cum vor spune Romanii mai târziu. Se știe că în Munții Orăștiei, în centrul regatului lui Burebista, cetățile acestuia au fost construite cu meșteri greci histrieni. Inseși seriile de pietre de construcție sunt însemnate cu litere grecești.

A funcționat și un centru de prelucrare a metalelor acolo sau în apropiere? Se pare că da. Să fie oare posibil ca utilizând exemplul trecutului geto-dac (moneda unional tribală cu sau fără influență celtică (vezi fig. 3), prima cetate dacică în piatră să sărbătorească pe marele unificator al Daciei mari, pe regele său, pe Burebista, “cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia”, cu o medalie comemorativă? Noi credem că da.

Domnia lungă a lui Burebista pledează pentru această posibilitate, deși ne-au rămas atât de puține reprezentări artistice din această perioadă.

E posibil ca tezaurul dacic dus la Roma de Traian în 106 e.n. și topit pentru noua monedă sau împărțit templelor, să ne fi amintit mai amănunțit despre perioada de glorie a Daciei lui Burebista și Decebal; *din resturile de artă scăpate de apetitul roman ne rămân numai reconstruirile precare*. Constituie oare piesa noastră “une pièce maîtresse”?

Din punct de vedere artistic imaginea de pe aversul medaliei constituie o capodoperă, cu toate imperfecțiunile turnării primitive: porozitatea, fisuri, eroziuni precoce etc.

Stabilirea vechimei medaliei noastre cu metodele științifice moderne, a fost făcută recent, după cum vom arăta în numărul viitor al acestui Buletin.

Ca numismat și om de artă-amator, nu-mi fac decât datoria să semnaliez și să comentez prezența pe solul patriei noastre a acestei splendide piese, care ar putea reprezenta pe marele Burebista (?!). Poate că, publicând imaginea acestei splendide piese metalice “apocrife”, alți cercetători numismați europeni de azi vor aduce la cunoștință și altele asemănătoare, care probabil zac în “hrubele” colecțiilor neidentificate și necomentate. Sau poate “surpriza” ne va fi adusă de arheologia viitorului în ceea ce privește o cunoaștere exhaustivă?

RESUME

On ne connaît pas l'image contemporaine du roi Burebista et aucune monnaie thraco-dace ne reproduit ses traits. Une médaille en argent dont nous publions la photographie présente sur l'avers une image qu'on pourrait considérer celle du roi dace. La valeur artistique de la médaille est exceptionnelle.

Dans le prochain numéro on publiera les résultats de l'analyse de l'ancienneté de cette pièce.

GOLD DER THRAKER
AUSSTELLUNG ARCHÄOLOGISCHER SCHÄTZE
AUS BULGARIEN IM RÖMISCH-GERMANISCHEN-MUSEUM,
KÖLN

Man weiss heute, dass das versunkene Volk der Thraker schon vor dreitausend Jahren die Goldschmidekunst meisterhaft beherrschte und keine Barbaren im üblichen Sinn waren, wie sie von den Griechen geringschätzig abgewertet wurden. Im Gegenteil, sie hatten für jene Zeit eine bedeutende Kulturstufe erreicht. Eben die Funde, die bis zum 6. Januar 1980 im Römisch-Germanischen Museum zu Köln, vom 24. Januar bis zum 7. April 1980 im Münchner Stadtmuseum und vom 24. April bis zum 29. Juni 1980 im Roemer-Museum zu Hildesheim gezeigt werden, sind Beweisstücke hierfür.

Was man aber nicht mit Gewissheit weiss, ist, von wo sie kamen, wer sie waren, wer in der Gesamtheit ihre Nachkommen sind. Dies liegt noch unter den Nebel der sie von uns trennenden Jahrtausende.

Ebensowenig können die Grenzen ihres Siedlungsgebietes genau festgelegt werden.

Heute leben in dem als thrakisch betrachteten Raum:

Rumänen; sie sind aller Wahrscheinlichkeit nach die unmittelbaren Nachkommen der thrakischen Daken, die sich später - nach längerem Aufenthalt der Ostkelten in diesem Gebiet - mit den römischen Besatzern (106-271 n.Chr.) vermengten und latinisiert wurden;

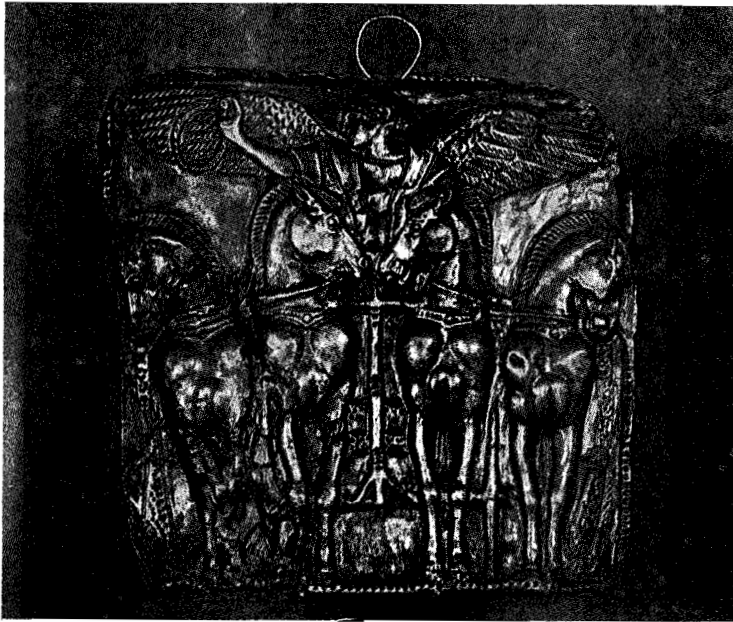
Bulgaren, ein verlawisiertes türkische Volk, das sich nach längerem Wanderungen aus dem Wolgagebiet hier niederliess;

Makedonen, vorwiegend in den Bergen Nordgriechenlands und Südserviens (Jugoslawien), in deren Adern thrakisches und illyrisches Blut fliesst, stammesmässig und sprachlich doch mit den Griechen eng verwandt sind;

Griechen und Türken, letztere aus der Zeit der Türkenherrschaft auf dem Balkan zurückgeblieben.

Die Ausstellungsstücke, über 500 bedeutende Denkmäler thrakischer Kunst und Kultur aus dem Besitz bulgarischer Museen, sind von kaum schätzbarem Wert. Die Kunstwerke aus der Blütezeit des schon vor zwei Jahrtausenden untergegangenen Volkes können sich mit jeder Hochkultur messen. Sie sind meisterhaft mit handwerklichem Geschick hergestellt, gepaart mit fein entwickelter schöpferischer Gestaltungskraft. Neben den Edelmetallgegenständen - Gold und Silber - sind auch solche aus Bronze, Eisen, Marmor und Ton vorhanden.

Die meisten Schatzfunde stammen nicht aus gezielten Ausgrabungen, sie wurden durch Zufall entdeckt. So wurde der Goldschatz von Pana-

Aplică de argint, secolul al V-lea anterior. Muzeul arheologic din Plovdiv.

gjuriste, in der Nähe von Plovdiv, aus der Zeit Alexanders des Grossen stammend, 6100 gr. Gold, ohne Schutzhülle in 2 m Tiefe in einer Lehmschicht gefunden. Die Bedeutung dieses Schatzes liegt auch in der Vielfalt der Formen und des Dekors.

Die Schätze wurden aus sehr unterschiedlichen Motiven in den Boden gelegt. Die meisten Schätze sind Spiegelbilder religiöser Bräuche oder geschichtlicher Ereignisse.

Der Grabfund von Warna aus der Jungkupferzeit (3200-3000 v. Chr.) wurde bei seit 1972 laufenden Ausgrabungen entdeckt. Die Technik der Bearbeitung der aus purem Gold (12,300 gr) angefertigten Armringe, Ketten und Tierfiguren ist in Europa ohne Beispiel. Er stellt den bisher umfangreichsten Goldfund Bulgariens dar.

Der Schatzfund von Waltschitran, Bezirk Plewen, mit einem Gesamtgewicht von 12,500 gr ist der bedeutendste Goldschatz der in Thracien gefunden wurde (13.-12. Jh.v.Chr.). Er besteht aus massiv-goldenen Bechern, einen dreiteiligen Mischgefäß für kultische Handlungen, mit sieben goldenen Deckeln verziert. Der Schatz zeugt von einer Stilstufe, die in vergleichbaren Formen auch an anderen Fundplätzen in Thracien, dem mykenischen Griechenland, der Ägäis und Kleinasien erscheint. Sie beweisen, dass das heutige Rumänien, Bulgarien und die übrigen angrenzenden Länder des Schwarzen Meeres, aufgrund ihrer gleichmässigen wirtschaftlichen Einheit auch kulturell ein ganzes bildeten.

Der Schatzfund von Borowo (erste Hälfte des 4.Jh.v.Chr.) enthält die meisten Rinngefässe.

BUREBISTA

Pe culmi de munți și piscuri de balade
și-n veșnicul memoriei cuprins,
Coloane infinite mai stau pe baricade
prin largul țării, de-amintire nins.

La gura sobei noastre de milenii
mai vine cu povești câte-un bunic,
se-ntorc prin vreme Dacii - sumedenii,
cu barba snop și cu mustața spic.

Trecutul reavăn nu l-am dat uitării
ci tot mai vii icoanele rămân.
E însuși Burebista prezent în pragul zării,
premergătorul neamului român.

O, patrie, pământ cu oseminte,
țară de dor cu doine fără saț
și vechi cetăți de-aducere aminte,
puteri străbune tu ne torni în braț.

Azi, când suntem în lume nepereche
și când urcăm plenar din vers în vers,
clădim pe vechi Columne de datină străveche
o nouă Românie-n univers...

de Teodor Maricaru

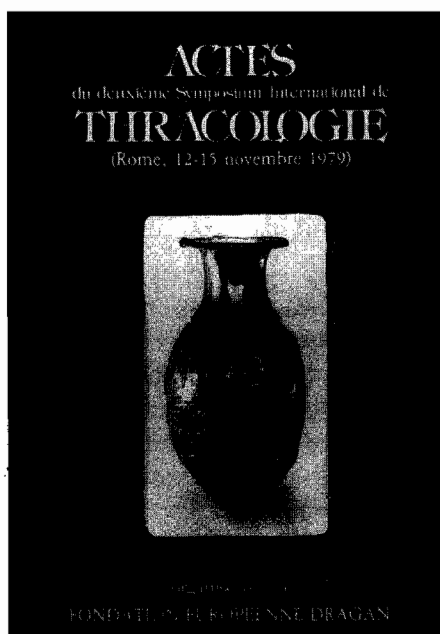
ACTELE CELUI DE AL DOILEA SIMPOZION DE TRACOLOGIE

In luna mai, sub îngrijirea Fundației Europene Drăgan, au apărut, în limbile franceză și italiană, "Actele" celui de-al doilea Simpozion Internațional de Tracologie, organizat de această Fundație la sediul său din Roma, în noiembrie 1979. Volumul, de 224 de pagini, cuprinde raportul general, prezentat de acad. Emil Condurachi (Tracologia și problema convergenței marilor civilizații), comunicările ținute de specialiști din România, Italia, Bulgaria, Grecia și Suedia, urmate de stenograma discuțiilor, precum și textul comunicărilor ce n-au putut fi ținute la Simpozion.

Amintim cititorilor noștri că "Actele" primului Simpozion de Tracologie, organizat de Fundația Europeană Drăgan, au fost publicate în aceeași editură anul trecut.

Având în vedere nivelul înalt al contribuțiilor incluse în volum se poate considera că ele se vor bucura ca și cele din volumul precedent de o bună primire din partea publicului de specialitate.

De semnalat înfine excelențele condiții grafice.

SOMMAIRE

<i>Programme</i>	3
I. SEANCE D'OUVERTURE	7
<i>J.C. Dragan</i>	15
<i>E. Condurachi</i>	16
<i>V.I. Georgiev</i>	17
<i>C.A. Mastrelli</i>	19
<i>M.B. Sakellariou</i>	20
<i>D. Pelosi</i>	20
Relazione generale: La tracologia ed il problema della convergenza delle grandi civiltazioni	21
<i>E. Condurachi</i>	21
II COMMUNICATIONS	
La métallurgie du bronze chez les Thraces de l'espace carpatoponto-danubien	29
<i>M. Petrescu-Dâmbovița</i>	29
Points de vue sur l'histoire et la culture des Gêto-Daces avant Burebista	43
<i>A. Vulpe</i>	43
Thraces, Pélasges, Achéens, Ioniens, Eoliens et Doriens	56
<i>V.I. Georgiev</i>	56
Les Thraces par rapport aux Pélasges et à certains ethnés grecs	69
<i>M.B. Sakellariou</i>	69
Les monuments mégalithiques en Bulgarie	76
<i>P. Delev</i>	76
Traci e Pelasgi	83
<i>R. Vulpe</i>	83

Redacția buletinului "Noi Tracii" dedică acest fascicul, cu număr sporit de pagini, celui de al III-lea Congres Mondial de Tracologie (Viena 2-6 iunie 1980).

SPAȚIUL TRACIC

Tracii sunt neamul cel mai numeros și mai răspândit din lume,
după cel al Indienilor (Herodot)

<i>J.C. Drăgan:</i> Spiritualitatea gallică și dacică	1
<i>V. Pisani:</i> Che cosa dobbiamo intendere per lingua tracia?	5
<i>I. Duridanov:</i> Les rapports linguistiques entre les Thraces et les Celtes	9
<i>G. Iliescu:</i> Medalie dacică "apocrifă" cu imaginea lui Burebista pe avers?	13
<i>S. Schlinger:</i> Gold der Thraker. Ausstellung archäologischer Schätze aus Bulgarien im Römisch-Germanischen-Museum, Köln	16
<i>T. Maricaru:</i> Burebista	18

NOI TRACII
Redactia: Via Larga 11, Milano

Direttore responsabile: Sabino d'Acunto
Direz. Foro Traiano 1/A Roma - Reg. Trib. Roma n. 17282 del 31.5.78
Rivista mensile - Spedizione in abbonamento postale gruppo terzo (70%)
Centro stampa B.G. Via larga 11 Milano